

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף כ

👉 במשנה הקודמת למדנו ש'סתם נדרים להחמיר, ופירושן להקל'. כעת המשנה מבארת מהו 'פירושן להקל'.

משנה: אדם שנדר בחרם, כגון שאמר 'כבר זה עלי כחרם', ואח"כ פירש את דבריו ואמר שכוונתו היתה לחרמו של ים, דהיינו לרשת שצדים בה את הדגים מהים.

או שנדר בקרבן, כגון שאמר 'כבר זה עלי כקרבן', ואח"כ פירש את דבריו ואמר שכוונתו היתה לקרבנות של מלכים, דהיינו למתנות שמביאים לפני מלכים.

או שהיה מדבר עם חברו ואמר לו 'הרי עצמי קרבן', כלומר שנראה מדבריו שאוסר על חברו את גופו כקרבן, ואח"כ פירש את דבריו ואמר שכוונתו היתה על עצם שיש לו בביתו (= ולכן אמר 'עצמי' כלומר עצם שיש לי) והוא נודר בו כדי להטעות את האנשים שיחשבו שכאילו נודר לאסור את עצמו.

או שאמר 'קונם אשתי נהנית לי', ואח"כ פירש את דבריו שכוונתו היתה על אשתו הראשונה שגירש.

על כולן אין נשאלין להם: בכל המקרים האלה לא צריך להישאל על נדרו, לפי שהנדר לא חל בכלל, כיון שאנו מאמינים למה שמפרש את דבריו. (המשנה משמיעה לנו כאן חידוש - שאפילו שהוא מפרש את נדרו בדבר מוזר שלא במשמעות לשון נדרו, כגון שאומר ש'חרם' כוונתו לחרמו של ים וכו' שהוא דבר רחוק ממשמעות דיבורו, בכל זאת נאמן. ר"נ).

ואם נשאלו וכו': הגמ' תבאר שדברי המשנה למעלה 'על כולן אין נשאלין להם' נאמרו לגבי תלמיד חכם שהוא נאמן לומר שהתכוון לנדור בחרמו של ים וכו' ולכן לא נשאלים, אבל לאדם שאנו יודעים שאינו נאמן כגון לעם-הארץ, צריך שאלה, ועל זה המשנה אומרת 'ואם נשאלו'.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ועונשים אותן, כלומר שאם עם-הארץ נהג היתר בנדרו לפני שבא לישאל, מענישים אותו שינהג איסור בנדרו כמספר הימים שנהג בהם היתר.

ומחמירים עליהם: כלומר שאנו לא פותחים לו בחרטה ולא מתירים לו את נדרו עד שנמצא פתח לנדרו. (= 'מְרָקָה' הכוונה שמתחרט על מה שנדר, כגון שנדר מתוך כעס, ולאחר שעבר כעסו מתחרט על הנדר. 'פתח' הכוונה שהחכם מוצא איזה הפסד שקרה לו מחמת נדרו ואומר לו - אילו היית יודע שיקרה לך כך וכך בגלל הנדר לא היית נודר, וא"כ נמצא שנדרת בטעות. לדעת ר"מ מחמירים עליו ולא מתירים לו את נדרו ע"י חרטה אלא רק ע"י פתח). זו דעת רבי מאיר.

וחכמים אומרים, פותחים להם פתח ממקום אחר וכו': חכמים חולקים על רבי מאיר בשני דברים: 1. לא מענישים אותו אם עבר על נדרו ונהג בו היתר לפני שבא לישאל. 2. פותחים לו בחרטה.

ומלמדין אותן וכו': וכן מלמדים אותם לנהוג איסור אפי' בנדרים אלו, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים האסורים מן הדין.

גמרא: הא גופא קשיא: לכאורה יש סתירה בדברי המשנה - שבהתחלה המשנה אומרת 'אין נשאלין להן', ואח"כ אומרת 'אם נשאלו עונשין אותן ומחמירים עליהן'. רב יהודה מתרץ: הכי קתני וכו': (ביארנו במשנה).

בד"א **בנזירות מועטת:** בנזירות של שלושים יום אנו מענישים אותו שינהג איסור כמספר הימים שנהג היתר, אבל **בנזירות מרובה** כגון שנדר להיות נזיר מאה יום ונהג היתר חמישים יום, אין אנו מענישים אותו לנהוג נזירות חמישים יום, אלא די שינהג נזירות למשך שלושים יום (= כסתם נזירות שהיא שלושים יום). וכמו כן במשנתנו אנו מענישים אותו לנהוג איסור כימים שנהג היתר בנדרו לפני שבא לישאל.

אמר רב יוסף: הואיל ואמרו רבנן (= בברייתא) 'אין נזקקין לו', הרי שבית דין שנזקקים לו לא עושים כראוי. ביאור: אל תאמר ש'אין נזקקין לו' הכוונה שאנו לא מחזרים אחריו שישאל על נדרו (למרות שאנו כן מחזרים אחריו מי שנדר ולא עבר על נדרו שישאל על נדרו, לפי שאף מי שמקיים את נדרו נקרא חוטא ועדיף לו להתיר את הנדר מאשר לקיים אותו) אבל אם יבוא מעצמו להישאל עליו נזדקק להתיר לו, זה לא נכון, אלא אפילו אם בא מעצמו לישאל אין לבית דין להיזדקק לו ולהתיר לו את נדרו.

רב אחא בר יעקב אומר: מנדים את הבית דין שנזקקים לו.

*

אל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ: כלומר: כהן, אל תהיה רגיל בחברתו של כהן עם הארץ, כי הוא יבוא להאכיל אותך 'תרומה טמאה' (= כך גרסת הר"ן) משום שהוא לא נזהר מטמאה.

ובאשתו נידה: שאסור להסתכל במקומות המכוסים שבה.

במקום הטינופת: ומדובר אפילו באשתו טהורה.

בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני: כי בפרשת מתן תורה כתוב שנתינת התורה היתה "וַיַּעֲבֹד תְּהִיָּה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ" דהיינו נתינת התורה מביאה לבושה שגורמת ליראת חטא.

שהופכים את שולחנם: תשמיש המיטה שלא כדרכה (עיין רש"י).

אינו מספר עימי לא בתחילת הלילה: בתחילת הלילה נשים הולכות בשוק, וכן בסוף הלילה לקראת הבוקר נשים הולכות בשוק, והוא חשש שלא יתן דעתו באישה אחרת ובניו שיולדו לו יהיו דומים למזמרים.

מגלה טפח ומכסה טפח: הראב"ד פירש שהכוונה שהוא היה ממהר באותו מעשה ולא מאריך בו. [והקשה מהגמרא האומרת שבשכר שמשתיין עצמן על הבטן הויין להם בנים זכרים? ותיירץ שכל לבבות דורש השם וכל המעשים שהם לשם שמים טובים הם. ומי שאומד את עצמו שיוכל לשהות בלא שתכנס מחשבה אחרת זוכה לבנים זכרים, ומי שאינו בטוח בעצמו וממהר את המעשה זוכה לבנים יפים, וגם היא הסכימה שלא ישהה. עיין שם].

כמי שכפרו שד: הר"ן והראב"ד פירשו שהיה ממהר כנ"ל.

הא במילי דתשמיש: כל האיסור לדבר הוא בדברים אחרים בכדי שלא יתן דעתו באישה אחרת, וכן שלא יסיח דעתו מהענין, אבל בענין התשמיש מותר לדבר (-ראב"ד. ועיין רא"ש).

זו דברי יוחנן בן דהבאי: ואילו רבי יוחנן בשם חכמים חולק עליו.

מאן מלאכי השרת: מי הם 'מלאכי השרת' שאמרו ליוחנן בן דהבאי את ארבעת הדברים? הם רבנן, והם מכונים 'מלאכי השרת' מפני שהם דומים למלאכי השרת בכך

(המשך בדף הבא ↓)

שהם עוסקים בתורה ומצוות ופרושים וקדושים משאר המון העם כקדושת מלאכי השרת (-רא"ש).

ערכתי לו שלוחן והפכנו: בעלי שימש אותי שלא כדרכי.

מאי שנא מן ביניתא: מה זה שונה מדג שיכול לבשלו או לצלותו כרצונו.

וברותי מכנס: לשון ברירה, הקב"ה אומר אני אברור מתוך עם ישראל את המורדים והפושעים. והם נוצרים מבני ט' מדות (= הנהגות) לא ראויות בתשמיש המיטה, ויש צד של עבירה ביצירת הילדים הללו.

בני אימה: שמטיל אימה על אשתו לשמש שלא ברצונה.

אנוסה: באונס ממש.

שנואה: ששונא אותה.

בני נידוי: שהבעל נמצא בנידוי.

תמורה: היו לו שתי נשים ובא על אחת מהן וחשב שזו השניה.

בני מריבה: שהיתה להם מריבה ובא עליה בלא לפייס אותה.

בני שכרות: שהבעל שיכור ואז הוא לא נותן דעתו על אשתו.

גרושת הלב: שהחליט בליבו לגרש אותה.

ערבוביא: שבא על אשה אחת בין כמה נשים ולא ידוע על איזה מהן בא.

חצופה: שהעזיז פניה לתבוע אותו בפיה.

הגמרא מקשה על 'בני חצופה' מלאה אמנו:

שנאמר הבו לכם אנשים: משה רבינו בתחילה חיפש אנשים 'חכמים ונבונים' להיות שופטים את העם, אבל לבסוף הוא לא מצא אנשים נבונים. ואילו בני שבט יששכר - שנולד ממקרה כזה - היו נבונים. יששכר נקרא 'חמור גרם' בגלל שהחמור שעליו רכב יעקב השמיע קול נהקה ולאח שמעה את קולו ויצאה לקראת יעקב ואמרה לו 'אֵלֵי תָבוֹא כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ' (-ערוך), בזכות מעשה זה של לאה שתבעה את יעקב בפיה נולד 'יששכר'!

ההיא דמריצא ארצויי: לאה לא תבעה את יעקב בפה, אלא הראתה לו מתוך דבריה בריצוי ופיוס.